

KIURUVEDEN KAUPUNKI

**KALLIOJÄRVEN-TOIVIAISJÄRVEN-HAUTAJÄRVEN
SEUDUN RANTAOSAYLEISKAAVA**

LINNUSTOSELVITYS

Luontotutkimus Rajamäki 2016

Sisällys

1.	JOHDANTO.....	2
2.	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	2
3.	KÄYTETYT LYHENTEET.....	3
4.	LINNUSTOLTAAN ARVOKKAAT ALUEET	4
4.1	Maakunnallisesti arvokkaat kohteet	4
4.1.1	Vaaksjärvi.....	4
4.1.2	Keskijärvi ja Sutisensalmi.....	6
4.2	Paikallisesti arvokkaat kohteet.....	7
4.2.1	Hautajärvi	7
4.2.2	Kilpijärvi	11
4.2.3	Metsäjärvi	16
4.2.4	Kalliojärvi	18
4.2.5	Tivonlampi	19
4.2.6	Juurikkajärvi.....	21
4.2.7	Toiviaisjärvi	22
4.2.8	Löytänäjärvi	24
4.2.9	Kangasjärvi.....	25
4.2.10	Aittojärvi	26
5.	UHANALAISET, DIREKTIIVI- JA VASTUULINTULAJIT	28
6.	KIRJALLISUUS	29
Liitteet:	1. Hautajärven lintukohteiden kartta	5. Tivonlammen ja Juurikkajärven lintukohteet
	2. Kilpi- ja Metsäjärven lintukohteet	6. Toiviaisjärven lintukohteen kartta
	3. Vaaksjärven lintukohteiden kartta	7. Löytänä- ja Kangasjärven lintukohteet
	4. Kalliojärven lintukohteiden kartta	8. Aittojärven lintukohteen kartta

Kansikuva: Pikkulokki Kilpijärven Kauppalanlahdella.

1. JOHDANTO

Kiuruveden Kalliojärven-Toiviaisjärven-Hautajärven seudun vesistöalueen linnustoselvitys päivittää vuonna 2008 tehdyn linnustoselvityksen tuloksia. Myös vuoden 2008 kasvillisuus selvitys päivitetään. Linnustoselvityksessä osoitetaan linnustoltaan arvokkaimmat alueet ja kohteet, jotka pitäisi huomioida rantaosayleiskaavassa. Niille ei tulisi suunnata enää lisärakentamista ja turhaa veneilyä ja retkeilyä pitäisi välttää pesimisaikana.

Tutkimusalueeseen kuuluvat Kiuruveden kaupungin lounaisosassa sijaitsevat järvet: Hautajärvi, Kilpijärvi, Kalliojärvi, Toiviaisjärvi, Juurikkajärvi, Löytänäjärvi, Kangasjärvi ja Vaaksjärvi sekä lammet: Karankajärvi, Aittojärvi, Metsäjärvi, Mikkelinlampi, Mustalampi, Tivonlampi, Kalettomanlampi, Heinälampi, Poskilampi, Suolampi, Keskilampi ja Hoikkalampi.

2. TUTKIMUSMENETELMÄT

Linnustoselvityksen maastotyöt tekivät Luontotutkimus Rajamäki Tmi:stä FM Veli-Matti Sorvari ja fil.yo Raimo Rajamäki 20. – 22.5.2016 Kiuruveden kaupungin toimeksiannosta. Raportin kirjoittivat samat henkilöt ja valokuvat otti Raimo Rajamäki. Tutkimus tapahtui osin moottoriveneellä ajaen rannan tuntumassa, osin rannoilla kävellen tai kaukoputkella tähytäen ja kuunnellen. Isoimmat järvet Hautajärvi, Kilpijärvi ja Kalliojärvi tutkittiin moottoriveneellä, muut rannalta käsin. Lähes kaikki saaret kierrettiin.

Kaikki vesilintuhavainnot ja pesintään viittaavat lokkilintuhavainnot merkittiin muistiin. Lisäksi tehtiin havaintoja mahdollisuuksien mukaan maalinnuista. Maastohavaintojen perusteella päivitettiin linnuston suhteen merkittävien alueiden rajauksia vuoden 2008 rajauksista.

Työssä noudatettiin vesi- ja rantalinnuston osalta soveltuvin osin Linnustoseurannan havainnointiohjeita (Koskimies ja Väisänen 1988). Poikkeuksena ohjeiden mukaiseen kiertolaskentaan oli se, että havainnointi ei kattanut järviä aina kokonaan, jolloin menetelmä kuitenkin noudatti ohjeissa mainittua vesilintujen pistelaskentaa. Havainnointia tehtiin kaavoituksen kannalta riittävästi. Säätila oli havainnoinnin kannalta hyvä lukuun ottamatta Kalliojärveä, jossa alun heikko tihkusade muuttui kevyeksi yhtenäiseksi sateeksi, joka kuitenkin taukosi välillä hetkeksi. Se ei onneksi näyttänyt vaikuttavan lintuihin, mutta hankaloitti havainnointia.

Tässä työssä noudatettiin vain yhden käyntikerran menetelmää, mikä perustuu toisaalta työhön budjetoituun niukkaan aikaan ja toisaalta siihen, että tällä kaavoitustasolla ja tällaisessa ympäristössä se vaikuttaa käyttökelpoiselta. Havainnoinnin ajoitus suhteessa kevääseen pyrittiin optimoimaan ja siinä onnistuttiin hyvin. Ajoituksen osalta varhaisten pesijöiden koiraat olivat jo jättämässä pesimäjärvensä,

mutta toisaalta suuria koirasparvia ei juuri havaittu, mikä viittaa siihen, että tulokset ovat varhaistenkin lajien osalta riittävän käyttökelpoisia. Myöhäiset pesijät vaikuttivat olevan jo paikalla - esimerkiksi lapasorsalla naaraat olivat pääosin jo hautomassa eli koiraat liikkuvat yksin. Varhaisten pesijöiden koiraat liikkuvat järvillä melko laajalti, mutta kaavoituksen kannalta tästä ei ole isoa haittaa. Varhaisten lajien yksittäisparit ovat isolta osin kaavoituksen kannalta merkityksettömiä (sinisorsa, tavi ja telkkä) ja toisaalta lintujen elinympäristövaatimuksista pystyy päättämään linnustolle arvokkaimpia kohteita. Juuri tällaisilla kohteilla tehtiinkin pesintään viittaavia lintuhavaintoja. Linnustollisesti arvokkaimmat kohteet ovat yleensä rakentamisen kannalta huonoja ja hyvin usein myös kasvistollisesti arvokkaita.

3. KÄYTETYT LYHENTEET

k = koiras, n = naaras, kn = pari, ä = ääntä, Ä = soidinääntä, a = parvi (esim. a4 = neljän yksilön muodostama parvi), var = varoitteluva yksilö

Uhanalais- ym. merkittävien lajien lyhenteet:

CR = äärimmäisen uhanalainen laji

EN = erittäin uhanalainen laji

VU = vaarantunut uhanalainen laji

NT = silmälläpidettävä laji

RT = alueellisesti uhanalainen laji

dir = direktiivilaji

EVA = vastuulaji

Ellei erikseen mainita, linnut ovat paikallisia eli eivät muuttavia tai muutonaikaisia kiertelijöitä. Kevään myöhäisestä vaiheesta johtuen muuttoa ei ollut juurikaan havaittavissa. Useamman yksilön luku koskee parvea tai vierekkäin laulavia (esim. Ä2) yksilöitä. Kahden linnun ryhmä (merkitty 2 tai a2) voi olla pari ja esimerkiksi neljän linnun ryhmä (4 tai a4) voi koskea kahta paria tai paria ja niiden seurassa olevaa kahta erillistä yksilöä, koska lintujen parisidettä ei näin merkityissä tapauksissa ole voitu arvioida. Vaikka kn tarkoittaa paria, esimerkiksi 2k1n (huomaa ero kahta paria tarkoittavaan merkintään 2kn) tarkoittaa parvea, jossa on kaksi koirasta ja yksi naaras – tekemättä tulkintaa siitä, muodostaako toinen koiras naaraan kanssa parin. "Ä var" tarkoittaa tapausta, jossa samasta lintuparista tai (koiras-)yksilöstä on tehty sekä laulu- että varoitteluhavainto. Äkn tarkoittaa tapausta, jossa on havaittu sekä laulava lintu että sen puoliso. Tapauksia, joissa on sekä kuultu ääntä tai laulua että nähty lintuyksilö (merkittäisiin 1ä tai 1Ä eli numero ennen laatumerkintää) ei ole tässä yleensä eritelty.

4. LINNUSTOLTAAN ARVOKKAAT ALUEET

4.1 Maakunnallisesti arvokkaat kohteet

4.1.1 Vaaksjärvi

Havainnoitiin 22.5. klo 12:30 – 14:50 kävellen kaakkois- ja itäranta läpi Rämenniitylle eli etelästä katsottuna ensimmäiselle pellolle asti (rannassa klo 13:45 saakka) sekä pohjoisrannan itäosalta käsin (rannassa noin klo 14:05 alkaen; havainnointi tapahtui lähekkäisistä pisteistä sähkölinjan alta ja aivan rannasta käsin).

Vaaksjärven pääaltaan raja-alue puoltaa edelleen hyvin paikkaansa, voidaan olla linnuston runsauteen (ja alueen kasvillisuuteen, joka heijastuu linnustoon ainakin jossain vaiheessa vuotta) perustuen laajempikin ulottuen järven etelä- ja kaakkoisosiin. Kyse on linjausperiaatteista. Keskijärven rajauksen tilanne on siihen nähden heikompi – lintuhavaintoja on kyllä paljon, mutta ne koskevat valtaosin ”vähäarvoisia”. Kuitenkin kohde on selvästi runsaslintuinen. Keskijärvellä nähtiin uhanalaisista lajeista vaarantuneet haapanapari ja kuultiin pajusirkku.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

10-E/II Vaaksjärven pohjois- ja itäosa

Laulujoutsen (dir,EVA)	1 (ehkä koiras, korkean ruovikon vuoksi mahdollista hautovaa naarasta ei näkynyt)
Sinisorsa	2k+k+kn+2k+k+2k+k
Jouhisorsa (EN)	k
Lapasorsa	k
Haapana (VU, EVA)	k ä+2k+2k+k+k+k
Tavi (EVA)	2k+2k (välillä nämä 4k yhdessä) +3k+2k (lisäksi naaras lennossa pellon reunalla itäpuolella – luettavissa samoihin)
Telkkä (EVA)	kn+n+a5n (lisäksi kn, joka saattoi olla sama kuin ”toinen” pari, jos on siirtynyt huomaamatta)
Silkkiuikku (NT)	kn
Kaulushaikara (dir)	Ä Vaaksjoen suulla
Ruskosuohaukka (dir)	k
Kurki (dir)	kn var (selvästi pesiviä) Itärannan puolivälin suulla
Nokikana (EN)	kn, toinen puolisoista hautoi pesässä
Töyhtöhyppä	a2+kn+a7

Valkoviklo (EVA)	Ä var +Ä
Rantasipi (EVA)	kn
Pikkulokki (dir, EVA)	vähintään a15, pesintä epävarmaa
Kalatiira (dir, EVA)	kn+2
Ruokokerttunen	Ä5
Pajusirkku (VU)	Ä4

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Laulujoutsen (dir, EVA)	a3 lennossa luonaispuolitse kohti luodetta
Töyhtöhyppä	a4 lennossa järveltä lähipellolle, pesivät tai lepäilevät lähialueella
Kurki (dir)	1 lennossa pohjoisrannalla lounaaseen järven yli (yhtä aikaa näkyvissä pesivän parin kanssa)
Sepelkyyhky	Ä
Käki	Ä
Metsäkirvinen	Ä
Västäräkki	1p
Haarapääsky (NT)	1p ruokailemassa järvellä
Hernekerttu	Ä2
Kirjosieppo	Ä
Räkättirastas	var
Mustarastas	Ä
Laulurastas	Ä
Punakylkirastas	Ä3
Leppälintu (EVA)	Ä
Sinitiainen	1p
Hippiäinen	ä
Pajulintu	Ä7
Varis	Ä1

Peippo	Ä5
Vihervarpunen	ä2
Keltasirkku	Ä2+ä

4.1.2 Keskijärvi ja Sutisensalmi

Havainnoitiin 22.5. klo 11:41 – 12:30 useasta pisteestä käsin (Keskijärvi 12:15 asti koillisrannalta ja sitten Sutisensalmi itärannalta).

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

11-E/II Keskijärvi

Laulujoutsen (dir, EVA)	kn (ehkä samat kuin Pääjärven koillispuolella aiemmin)
Sinisorsa	k
Haapana (VU, EVA)	kn
Tavi (EVA)	5k (tulivat Pääjärveltä)
Telkkä (telkkä)	kn+n + a13n (näistä 9 tuli ilmeisesti Pääjärveltä) Keskijärvi ja a2k6n Sutisensalmi
Kurki (dir)	kn länsireunalla
Kalalokki	kn, haudonta käynnissä
Kalatiira (dir, EVA)	kn
Västäräkki	1p
Pajusirkku (VU)	Ä3

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Metsäkirvinen	ä
Punakylkirastas	Ä
Pajulintu	Ä7 (näistä Ä3 Sutisensalmi)
Varis	1 (järvellä pajutuppaassa)
Peippo	Ä4
Vihervarpunen	ä3

4.2 Paikallisesti arvokkaat kohteet

4.2.1 Hautajärvi

Havainnoitiin kiertämällä koko järvi moottoriveneellä hitaasti ajaen ja tarpeen mukaan pysähdellen 21.5. klo 07:24 – 10:53 (taukoa noin klo 10:20 – 10:45). Lopuksi +16C, kevyehkö tuuli, 80% pilvisuus.

Hautajärven Korkeenlahden laaja rajausta puoltaa edelleen paikkaansa, lisäksi Kilpijokisuus ja sen luoteispuolinen alue on linnustollisesti tavanomaista merkittävämpi (Korkeenlahti näistä kuitenkin merkittävämpi). Tikanrannan alueella ei nyt tehty merkittäviä havaintoja - ei merkittäviä vesilintuja tai kahlaajia, lintuvesien rantalinnuista vain pari laulavaa ruokokerttusta ja pajusirkkua. Ainakin kasvistollista arvoa sillä lienee yhä. Kotilahden rajauksen alueella havaittiin nyt myös vain ruokokerttusia ja pajusirkkuja. Toiseksi itäisin rajausta jäi myös linnustollisesti melko köyhäksi, mutta Ponginlahden rajausta puoltaa hyvin paikkansa, voidaan olla pohjoisosastaan jopa hieman laajempikin. Kämäränlahden itäreunalla oli laulujoutsenen pesä, joka tulisi huomioida kaavoituksessa, joskaan muita merkittäviä havaintoja ei tuolla tehty, joten kyseinen kohta ei vaatine erillistä rajausta.

Hyvärinsalmen rajausta vaikuttaa nykyisin turhan laajalta alueen linnustomerkitukseen verrattuna – kuitenkin jokseenkin koko rajauksen alueella havaittiin lintuja tavanomaista enemmän. Asetelma on samaa tasoa kuin Keskijärvellä – lapasorsa on tässä arvokkain laji ja paras osa on varsinaisen salmen molemmin puolin.

Kuva 1. Ruokokerttunen Hautajärven rantaruovikossa.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

1-E/III

Korkeenlahti

Laulujoutsen (dir, EVA)	kn + kn pesällä Kämäränlahden itäreunalla
Sinisorsa	3k+k
Haapana (VU, EVA)	kn+k
Lapasorsa	k
Tavi (EVA)	2k
Telkkä (EVA)	n + pönttö jonka suulla untuvaa (pesintä käynnissä)
Silkkiuikku (NT)	kn
Taivaanvuohi (VU)	Ä
Ruokokerttunen	Ä4 Korkeenlahti +Ä10 (koko järvellä yhteensä 14 laulajaa eli reviiriä)
Pajusirkku (VU)	Ä5 Korkeenlahti, muu Hautajärvi yhteensä Ä15 – koko järvellä havaittiin siis yhteensä 20 laulajaa eli reviiriä)

2-E/III Kilpijoen suu

Sinisorsa	kn
Lapasorsa	k
Tavi (EVA)	6k
Nuolihaukka	kn
Kurki (dir)	1 lennossa Kilpijoen suun lähellä, jossa aiemmin myös Ä. Paikka on epätodennäköinen pesinnälle.
Rantasipi (EVA)	Ä+Äkn
Kalalokki	ä+var
Pikkulokki (dir, EVA)	a22p (eivät paikalla pesiviä) hyönteispyynnissä länsiosassa
Kalatiira (dir, EVA)	hautova pienellä kallioluodolla Vuohisaaren ja Kilpijoen välillä +1p+2p

3-E/III Ponginlahti

Jouhisorsa (EN)	k (paikalla myös 22.5. klo 04:20)
Sinisorsa	k (a4k 22.5. klo 04:20)
Lapasorsa	k
Tavi (EVA)	4k

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Tavi (EVA)	a2 lennossa, voivat olla järven lintuja
Töyhtöhyppä	kn
Isokuovi (NT, EVA)	Ä2+ä
Lehtokurppa	1 lensi järven yli
Kalalokki	ä
Pikkulokki (dir, EVA)	ä
Sepelkyyhky	Ä2+kn
Käki	Ä2
Käpytikka	ä
Metsäkirvinen	Ä2
Västäräkki	1p
Haarapääsky (NT)	9, joista osa hyönteispyynnissä järven yllä
Räystäspääsky (EN)	ä
Rautiainen	Ä
Pensaskerttu	Ä2
Hernekerttu	Ä
Lehtokerttu	Ä4
Kirjosieppo	Ä12
Räkättirastas	ä9+6+Ä2
Laulurastas	Ä2
Punakylkirastas	Ä6
Mustarastas	Ä2
Leppälintu (EVA)	Ä
Punarinta	Ä2
Talitiainen	Ä9
Sinitiainen	Ä5
Pajulintu	Ä27 (yhteensä 27 laulajaa)

Tiltalti	Ä
Varis	ä (+1, ehkä sama) +ä+kn
Naakka	kn+ä
Peippo	Ä19 (yhteensä 19 laulajaa) +ä
Viherveikko (VU)	Ä3
Vihervarpunen	ä3
Punavarpunen (NT)	Ä3
Keltasirkku	Ä3+2

Kuva 2. Joutsen (dir, EVA) Hautajärven Korkeenlahdella.

4-E/III Hyvärinsalmi

Havainnoitiin kiertämällä kaikki rannat moottoriveneellä hitaasti kulkien ja pysähdellen tarpeen mukaan 21.5. noin klo 10:20 – 10:45.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

Lapasorsa	k
Sinisorsa	k

Tavi (EVA)	k3
Telkkä (EVA)	2n (ilmeisesti pesimättömiä)
Taivaanvuohi (VU)	Ä
Rantasipi (EVA)	Äkn
Kalatiira (dir, EVA)	1p+var
Västäräkki	1p
Ruokokerttunen	Ä
Pajusirkku (VU)	Ä

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Töyhtöhyppä	a2p
Isokuovi (NT, EVA)	Ä2
Metsäkirvinen	Ä
Hernekerttu	Ä
Kirjosieppo	Ä
Räkättirastas	var
Punakylkirastas	1p vei ruokaa poikasille
Peukaloinen	Ä
Pajulintu	Ä4
Sirittäjä	Ä
Talitiainen	Ä
Varis	kn
Harakka	1p
Peippo	Ä4
Keltasirkku	Ä

4.2.2 Kilpijärvi

Kuva 3. Naurulokki (VU) Kilpijoen rantapellolla.

Havainnoitiin kiertämällä koko järvi moottoriveneellä hitaasti ajaen ja tarpeen mukaan pysähdellen 21.5. klo 04:47 – 07:23. Kohteeseen luettiin mukaan aivan jokisuun läheinen Kilpijoen osuus.

Kilpijärven Soukkuanlahden – Juurikkalahden rajaus on edelleen hyvä. Lampareen rajauksen etelä- ja pohjoispäät (ei jokea) voisivat olla hieman suppeampia ja Hyvärinlahden voisi rajata arvokkaaksi (tukkasotka havaittiin siellä). Järven itäpäässä Kilpijokisuussa on arvokas alue, joka ulottuu myös joen puolelle (mm. laulujoutsenet, lapasorsat, jouhisorsa sekä ruokokerttusia ja pajusirkkuja).

Kuva 4. Lapasorsakoiraat Kilpijoen suulla sen länsipäässä.

Kuva 5. Joutsen (dir, EVA) kiitoradalla Kilpijärven Kauppalanlahdella.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

5-E/III Kauppalanlahti

Laulujoutsen (dir, EVA)	kn Kilpijoen suu
Jouhisorsa (EN)	k+n (ilmeisesti pari) Kilpijoen suu joen puolella
Lapasorsa	2k Kilpijoen suu
Tavi (EVA)	2k Kilpijoen suualue +
Telkkä (EVA)	3k
Isokoskelo (VU, EVA)	n lennossa
Ruokokerttunen	Ä6 Kauppalanlahti – Kilpijoen suu Ä8
Pikkulokki (dir, EVA)	a4 (eivät pesi)

6-E/III Soukkuanlahti- Juurikkalahti

Laulujoutsen (dir, EVA)	hautova
Taivaanvuohi (VU)	Ä Soukkuanlahti
Rantasipi (EVA)	Ä3+1p
Kalalokki	hautova (kn)

Haapana (VU,EVA)	+2k Juurikkalahti
Silkkuiikku (NT)	1p Juurikkalahden ja Soukkuanlahden välillä
7-E/III	Hyvärinlahti
Sinisorsa	2k (toinen lähti ensin Juurikkalahden suulta)
Tukkasotka (EN, EVA)	1k lennossa (ei ilmeisesti pesi)
Haapana (VU, EVA)	k
Kalatiira (dir, EVA)	2+1
Västäräkki	1p
8-E/III	Lampare
Sinisorsa	k
Pajusirkku (VU)	Ä8 koko järven alueella

Kuva 6. Kalatiira (dir, EVA) Kilpijoen länsipäässä.

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Laulujoutsen (dir, EVA)	kn lennossa Soukkuanlahden lounaispuolella (voivat olla samoja jotka olivat aiemmin Kilpijoen suulla.
Kurki (dir)	1p Kauppalanlahden eteläpuolella

Ruisräökkä (dir, EVA)	Ä3, näistä kaksi pellon reunassa lähellä pohjoisrantaa
Töyhtöhyppä	1 var + Ä+a3kiert+1p
Isokuovi (NT, EVA)	Ä4+var
Metsäviklo	1 lennossa
Naurulokki (VU)	useita ruokailevia Kilpijoen lähipelloilla
Pikkulokki (dir, EVA)	useita ruokailevia Kilpijoen lähipelloilla
Sepelkyyhky	Ä2+a2p
Käki	Ä2
Palokärki (dir)	1p etelärannalla (Rompanlahti ja viereinen niemi)
Haarapääsky (NT)	1 hyönteispyynnissä järven yllä
Pensaskerttu	Ä2
Hernekerttu	Ä
Lehtokerttu	Ä3
Harmaasieppo	ä3
Kirjosieppo	Ä5+ var
Mustarastas	Ä
Räkättirastas	5+useita pellolla+ä2+1p+a2+1
Punakylkirastas	Ä8
Laulurastas	Ä8
Satakieli	Ä Juurikkalahden eteläkaakkoispuolella
Punarinta	Ä
Pensastasku	Ä2
Rautiainen	Ä
Varis	3p
Naakka	a2+1p
Harakka	1p+ä
Kottarainen	1 Lampareen lounaispuolella, saattaa pesiä rantahaavassa

Talitiainen	Ä8
Sinitiainen	Ä+ä2
Hömötiainen (VU)	ä
Hippiäinen	Ä
Pajulintu	yhteensä 17 laulajaa eli reviiriä
Tiltalti	Ä
Peippo	yhteensä 14 laulajaa eli reviiriä
Järripeippo	Ä Kilpisaarella
Viherveppo (VU)	Ä
Vihervarpunen	ä
Keltasirkku	Ä5+ä

Kuva 7. Kalalokki Kilpijärvellä.

4.2.3 Metsäjärvi

Järvellä havainnoitiin 22.5. klo 07:55 – 08:35 etelärannalta läheltä ojansuuta ja länsirannalta, kävellen tietä myöten vastakkaisen niemen tasalle asti. +9C, lähes tyyntä, vähän tihkua, pilvisyys 100%.

Metsäjärven eteläpää (ks. kuitenkin Metsäjärven kohdalta) ei ole myöskään nyt tehtyjen havaintojen perusteella nykyisin erityisen arvokas linnuston osalta.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

9-E/III Metsäjärven pohjoispää

Laulujoutsen (dir, EVA)	hautova
Haapana (VU, EVA)	k
Telkkä (EVA)	kn
Pikkulokki (dir, EVA)	a11 hyönteispyynnissä, eivät pesine tällä järvellä
Ruokokerttunen	Ä
Pajusirkku (VU)	Ä

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Isokuovi (NT, EVA)	Ä2
Sepelkyyhky	Ä
Käki	Ä2
Metsäkirvinen	Ä2
Keltävästäräkki (RT,NT)	1
Haarapääsky (NT)	1 hyönteispyynnissä järven yllä
Hernekerttu	Ä
Mustarastas	Ä
Punakylkirastas	Ä
Talitiainen	Ä
Sinitiaainen	Ä
Pajulintu	Ä3
Varis	ä
Peippo	Ä3
Punavarpunen (NT)	Ä
Keltasirkku	Ä

Päätelmät

Laulujoutsenen pesintä vaikuttaa kaavaan, olemassa olevan mökin tasalta pohjoispäähän ei tule osoittaa mökkejä. Eteläkärjen rantaviivaltaan epämääräinen osa ei sovellu laatunsa vuoksi rakentamiseen, samalla säästää linnustoa (haapana havaittiin siellä). Pesimälintuja voi olla enemmänkin, mutta todennäköisesti ei

sellaisia, jotka vaikuttaisivat kaavaan. Sää oli lintujen havainnoinnin kannalta hyvä. Pohjoispäässä ja itäreunalla voi olla lisää esimerkiksi pajusirkkuja ja ruokokerttusia, mutta ne eivät vaikuta kaavaan.

4.2.4 Kalliojärvi

Havainnoitiin kiertämällä koko järvi moottoriveneellä hitaasti ajaen ja tarpeen mukaan pysähdellen 21.5. klo 13:00 – 14:57. Tällä järvellä alun heikko tihkusade muuttui loppua kohti jatkuvaksi kevyeksi sateeksi, tosin tauoten välillä hetkeksi. Tämä ei onneksi näyttänyt vaikuttavan lintuihin, mutta yhdistyneenä kevyehkään itätuuleen (vaimeni alun kevyehköstä – kohtalaisesta lopun kevyeen) haittasi havainnointia jonkin verran. Tuulesta oli sadetta vähemmän haittaa järven pienen koon ja rantojen muodon vuoksi. +15C- >+14C, 100%.

Kalliojärven rajaukset ovat edelleen perusteltuja. Itäpään (Etelälahden) kasvistollisesti arvokkaalla alueella lienee myös vähäistä linnustoarvoa, joka ei tähän aikaan vuodesta ehkä ole parhaiten dokumentoitavissa.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

12-E/III Rönkönlahti

Laulujoutsen (dir, EVA) kn länsirannalla, ehkä nuoripari joka ei vielä pesi

Sinisorsa 3k+k+k

Jouhisorsa (EN) k Rönkönlahden saaren luona

Haapana (VU, EVA) kn+kn (toisen parin koiras vuoden vanha)

Tukkasotka (EN, EVA) kn Rönkönlahden kaakkoisosassa

13-E/III Holmanranta

Tavi (EVA) 3k+2k

Telkkä (EVA) kn+kn+k, lisäksi 3k2n, jotka voivat olla samoja kerääntyneenä yhdeksi ryhmäksi

Silkkiuikku (NT) kn

Naurulokki (VU) 3 hautovaa Holman eteläpuolella

14-E/III Mäkelän ranta ja Heinäsaaren tienoo

Kurki (dir) kn varoittelevana Mäkelän kaakkoispuolen ruovikossa (ilmeisesti pesivät siellä)

Valkoviklo (EVA) Ä + 1 + 1, mahdollisesti koskien kahta reviiiriä

Rantasipi (EVA) kn+1

Kalalokki kn+3 + kn pesällä

Naurulokki (VU) 7 hautovaa + 7 (edellisten puolisoita) Mäkelän kaakkoispuolen ruovikossa

Pikkulokki (dir, EVA)	a84 hyönteispyynnissä selällä, eivät (vielä?) osoittaneet pesinnän merkkejä
Västäräkki	1p
Ruokokerttunen	Ä
Pajusirkku (VU)	Ä

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Kurki (dir)	a8 lensi luoteeseen pohjoispuolitse
Ruisräikkä (dir, EVA)	Ä
Isokuovi (NT, EVA)	Ä
Sepelkyyhky	a2 lennossa
Käki	Ä
Haarapääsky (NT)	a13+a2+a2, kaikki järvellä hyönteispyynnissä
Hernekerttu	Ä
Kirjosieppo	Ä2
Räkättirastas	var+Ä
Punakylkirastas	Ä
Pajulintu	Ä9
Tiltalti	Ä
Harakka	a5p
Peippo	Ä4
Punavarpunen (NT)	Ä3
Keltasirkku	ä+Ä4

4.2.5 Tivonlampi

Havainnoitiin eteläpäästä ja koillisrannalta käsin 20.5. klo 10:20 – 11:10.

Tivonlammen eteläpäässä ei tehty tällä kertaa mitään linnustollisesti merkittävää havaintoa. Laulujoutsenen pesäpaikka oli edelleen käytössä lammen luoteisosassa.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

15-E/III Tivonlammen luoteispää

Laulujoutsen (dir, EVA)	hautova
-------------------------	---------

Telkkä (EVA)	k+2n (naaraat voivat olla esi aikuisia tai muuten pesimättömiä)
Kalalokki	1p (tuskin pesii)
Ruokokerttunen	Ä

Pajusirkku (VU)

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Kurki (dir)	kn itäpuolisella pellolla
Isokuovi (NT, EVA)	1 itäpuolisella pellolla, lensi lammen yli
Töyhtöhyppä	a3 itäpuolisella pellolla
Metsäviklo	Ä aivan rannan tuntumassa lammen pohjoispäässä
Kalatiira (dir, EVA)	lennossa lampea kohti itäpuolisella pellolla (tuskin pesii lammella)
Käki	Ä2
Metsäkirvinen	Ä
Västäräkki	ä+kn itäpuolella
Haarapääsky (NT)	ä Tivon talon luona
Hernekerttu	Ä
Harmaasieppo	Ä
Punakylkirastas	Ä
Punarinta	Ä2
Hömötiainen (VU)	Ä2
Pajulintu	Ä5
Närhi	ä
Peippo	Ä4+ä
Vihervarpunen	ä2
Viherpeippo (VU)	Ä
Varpunen (VU)	ä Tivon talon luona
Keltasirkku	ä

Kuva 8. Kurjet (dir) Tivonlammen itäpuolisella pellolla.

4.2.6 Juurikkajärvi

Havainnottiin Korpilahden eteläpuolisesta peltoniemestä sekä etelälahden länsipuolisesta peltoniemestä käsin 20.5. klo 11:59 – 12:56. +15C, heikko tuuli, 70%.

Juurikkajärven pohjoisosan rajausalueilla ei havaittu arvokasta linnustoa, sen sijaan Korpilahti laajan peltoniemen kärjestä länteen vaikutti arvokkaalta (laulujoutsen joka vaikutti olevan pesäpaikallaan, haapana ja useita muita pesimälintuja).

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

16-E/III Korpilahden lounaisranta

Laulujoutsen (dir, EVA) varoittava (pesä lienee piilossa)

Haapana (VU, EVA) k (Ä)

Tavi k (Ä)

Kalalokki kn

Kalatiira (dir, EVA) var

Pajusirkku Ä3

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Kalalokki hautova linnunpöntön katolla hakkuuaukolla länsipuolisen tien takana

Töyhtöhyppä Ä+Ä3+1p

Taivaanvuohi (VU) 1p

Isokuovi (NT, EVA)	1
Metsäkirvinen	Ä
Lehtokerttu	Ä
Pensaskerttu	Ä
Kirjosieppo	Ä
Räkättirastas	var+var
Punakylkirastas	Ä2
Talitiainen	Ä
Sinitiainen	var
Pajulintu	Ä5
Tiltaltti	Ä
Peippo	Ä4
Punavarpunen (NT)	Ä2
Keltasirkku	Ä+a3

4.2.7 Toiviaisjärvi

Havainnoitiin länsiluoteisosan uimarannan laiturilta ja etelälounaisosan niemenkärjestä (siellä kahdesta pisteestä) käsin 20.5. klo 07:58 – 09:35.

Toiviaisjärven pohjoispää on edelleen linnustollisesti arvokas.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

17-E/III Toiviaisjärven pohjoispää

Telkkä (EVA)	4k eteläosa + kn + n + 3k + k pohjoisosassa, osa lienee pesimättömiä tai muualla pesiviä
Silkkiiikki (NT)	3kn pohjoispään ruovikossa (kaksi hautovaa näkyi) + kn eteläosassa
Rantasipi (EVA)	Äkn+Ä3
Kalalokki	1p
Naurulokki (VU)	1 hautova Suolahden niemen kärjessä
Pikkulokki (dir, EVA)	a18 pohjoispään ruovikossa (pesintä mahdollinen) + a18 hyönteispyynnissä keskellä järveä

Västäräkki 1p

Pajusirkku (VU) Ä2

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Isokuovi (NT, EVA) Ä

Käki Ä

Sepelkyyhky Ä

Tervapääsky (VU) a3 hyönteispyynnissä järven yllä

Palokärki (dir) Ä

Haarapääsky (NT) a8+a3 järvellä hyönteispyynnissä

Hernekerttu Ä2

Lehtokerttu Ä

Kirjosieppo Ä3

Räkättirastas Ä3+var

Punakylkirastas Ä3+var+var

Laulurastas Ä

Mustarastas Ä2

Rautiainen Ä

Peukaloinen Ä

Talitiainen ä+Ä var+Ä

Sinitiainen Ä2

Pajulintu Ä6

Sirittäjä Ä

Naakka 1 järven yli

Harakka ä

Peippo Ä9 (yhdeksän laulajaa eli reviiriä)

Viherpeippo (VU) Ä

Keltasirkku Ä4+a5 järvellä lennossa

4.2.8 Löytänänjärvi

Järvellä havainnoitiin 20.5. klo 05:40 – 06:52 kaakkois- ja luoteispäästä käsin.

Löytänänjärven luoteisosan eläimistöltään arvokkaaksi arvioitu osa ei nykyisin ole sitä eteläosaltaan. Rajaus on tehtävä kuitenkin siten, että laulujoutsenen pesä jää riittävän kauas mahdollisista kaavailuista mökkitonteista.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

18-E/III Löytänänjärven luoteispää

Laulujoutsen (dir, EVA)	kn, naaras hautoi pesässä järven luoteispäässä
Sinisorsa	k pohjoispäässä suoniemen lähellä
Tavi (EVA)	3k pohjoispäässä suoniemen itäpuolella
Tukkasotka (EN, EVA)	4k1n pohjoispäässä suoniemen itäpuolella
Telkkä (EVA)	k+n+k+kn+kn, lisäksi mahdollisesti pesimättömiä yksilöitä (linnut liikkuvat ympäriinsä)
Taivaanvuohi (VU)	Ä
Kalatiira (dir, EVA)	kn
Västäräkki	1p
Pajusirkku (VU)	Ä luoteisosassa suoniemekkeen kärjessä

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Isokuovi (NT, EVA)	Ä2
Kurki (dir)	Ä
Sepelkyyhky	Ä2
Käki	Ä3
Metsäkirvinen	Ä
Peukaloinen	Ä
Lehtokerttu	Ä
Kirjosieppo	Ä
Räkättirastas	ä2
Punakylkirastas	Ä2

Laulurastas	Ä2
Punarinta	Ä
Leppälintu (EVA)	Ä2
Rautiainen	Ä
Pajulintu	Ä3
Tiltaltti	Ä
Talitiainen	ä
Sinitiainen	Ä
Hippiäinen	Ä
Korppi	ä
Peippo	Ä4
Viherpeippo (VU)	Ä
Vihervarpunen	ä2+Ä
Punatulkku (VU)	ä
Punavarpunen (NT)	Ä
Keltasirkku	Ä2
Pajusirkku (VU)	Ä

4.2.9 Kangasjärvi

Järvellä havainnottiin 20.5. klo 04:40 – 05:25 kaakkois- ja pohjoisrannalta käsin siten, että koko vesialue pystyttiin hallitsemaan lukuun ottamatta merkityksettömän pientä katvealuetta lounaisosassa (jokseenkin pelkästään suorantaa ojansuun luona).

Kangasjärven itä- ja eteläosan tulkinta laajana rajauksena eläimistöllisesti arvokkaaksi ei vaikuta nyt tehtyjen havaintojen perusteella perustellulta. Laulujoutsenhavainto tuo arvoa rajauksen länsiosalle, joskin kyseessä on ruokailupaikka. Kasvillisuusselvityksen aikana 5.7. Liejuniemen länsipuolen lahdekkeessa oli runsaasti vesilintuja, mm. sinisorsia ja telkkiä. Liejuniemessä on arvokasta vanhaa metsää järeine haapoineen, joten se on sopivaa pesimisympäristöä vanhojen metsien lintulajistolle, esim. tikoille ja tiiaisille.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

19-E/III Kangasjärven eteläranta

Laulujoutsen (dir,EVA) 1, joka oli ilmeisesti Löytänänjärveltä käsin ruokailemassa käynyt koiraslintu (tuli sieltä päin). Lintu ruokaili lounaisosassa suoniemekkeen luona ojan suulla.

Sinisorsa	3k Rantalehdon rannassa, järven etelärannan itäosassa
Rantasipi (EVA)	1Ä+kn+Äkn+1
Kalalokki	1p
Kalatiira (dir, EVA)	kn+kn (eivät välttämättä pesi tällä järvellä, ainakaan kaksi paria)

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Teeri (dir, EVA)	Ä
Sepelkyyhky	Ä
Käki	Ä2
Metsäkirvinen	Ä
Haarapääsky (NT)	var järvellä (ruokailemassa)
Peukaloinen	Ä
Kirjosieppo	Ä
Mustarastas	Ä
Laulurastas	Ä
Leppälintu (EVA)	Ä2
Talitiainen	Ä
Hippiäinen	Ä
Pajulintu	Ä3
Tiltalti	Ä järven kaakkoispuolella
Korppi	ä
Varis	ä
Peippo	Ä4+var
Vihervarpunen	ä2

4.2.10 Aittojärvi

Havainnoitiin uimarannan niemestä käsin 22.5. klo 15:04 – 15:24. +15C, tyyntä, 90%

Aittojärvellä oli nyt yllättävän runsas linnusto siihen nähden, että tämä lampi ei ole varsinaisesti lintujärvimäinen luonteeltaan. Järven kaakkoispäähän voisi rajata pienen arvokkaan osan uimarannan ja

itärannan eteläisimmän mökin välille. Luoteispäästä on mainittavissa lähinnä vain laulujoutsenen pesä, jota varten ei liene syytä tehdä erillistä rajausta.

Havainnot vesi- ja rantalinnuista kohteen sisällä:

Laulujoutsen (dir,EVA) kn pesällä luoteispäässä, naaras hautoi. Rannalla arviolta viime syksynä syödyn nuoren joutsenen jäänteet.

20-E/III Aittojärven eteläranta

Sinisorsa	kn
Tavi (EVA)	4k + 2k (oletettavasti vain noin 2 paria pesii)
Tukkasotka (EN, EVA)	4k (arvio: pesii 0 – 1 paria, sillä tällä lajilla on reilua koirasylijäämää)
Telkkä (EVA)	5k+n+n (oletettavasti vain noin 2 paria pesii)
Silkkiuikku (NT)	hautova itärannalla + 1 keskellä lampea (samaa paria)
Rantasipi(EVA)	kn
Kalatiira (dir, EVA)	1p
Västäräkki	ä
Pajusirkku (VU)	Ä

Havainnot muista linnuista sekä vesi- ja rantalinnuista kohteen ulkopuolella:

Isokuovi (NT, EVA)	Ä
Haarapääsky (NT)	ä
Kirjosieppo	Ä
Räkättirastas	var+var
Laulurastas	Ä
Leppälintu (EVA)	Ä
Talitiainen	Ä3
Pajulintu	Ä
Peippo	Ä3

5. UHANALAISET, DIREKTIIVI- JA VASTUULINTULAJIT

Taulukko 1. Kiuruveden selvitysalueella tavattujen lajien uhanalaisuus Tiainen ym. (2016) mukaan (CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, RT = alueellisesti uhanalainen, LC = säilyvä). Taulukkoon on merkitty myös direktiivilajit ja EU-erityisvastuulajit (EVA).

Laji	EU:n direktiivilaji	Uhanalaisuus	EVA
Joutsen	X		X
Kurki	X		
Isokoskelo		VU	X
Tukkasotka		EN	X
Jouhisorsa		EN	
Nokikana		EN	
Tavi			X
Telkkä			X
Haapana		VU	X
Silkkiuikku		NT	
Ruskosuohaukka	X		
Teeri	X		X
Kuovi		NT	X
Valkoviklo			X
Taivaanvuohi		VU	
Rantasipi			X
Pikkulokki	X		X
Naurulokki		VU	
Kalatiira	X		X
Ruisräikkä	X		X
Kaulushaikara	X		
Palokärki	X		
Hömötiainen		VU	
Punatulkku		VU	
Punavarpunen		NT	
Varpunen		VU	
Viherpeippo		VU	
Leppälintu			X
Pajusirkku		VU	
Räystäspääsky		EN	
Haarapääsky		NT	
Tervapääsky		VU	
Keltavästäräkki		RT,NT	
Yhteensä 33 lajia	9	19	14

6. KIRJALLISUUS

Koskimies, P. ja Väisänen R. A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. Helsingin yliopiston eläinmuseo, 2. Painos. Helsinki.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja. Erillisjulkaisu. 685 s. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehtinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., , A., Rintala, J., Sirkiä, P., Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015. – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

